

## DE KOSTERSWONING NOORDEINDE 186

In de meest recente uitgave van de Stichting Oud Alkemade (boekje IV, Oude prentbriefkaarten vertellen over Roelofarendsveen, 2002) staat op bladzijde 76 een foto afgedrukt van de toenmalige conciërgewoning, gelegen aan het Noordeinde. In de bijgaande tekst staat dat deze jarenlang bewoond werd door Hein van Berkel en zijn gezin.



Mevrouw Turk-Otten, Rembrandt van Rijnsingel 162 (Googerweide) liet weten deze tekst onvolledig te vinden, omdat de woning ook langdurig bewoond werd door haar ouders.

De geschiedenis van de woning is haar goed bekend: hij werd in 1885 gebouwd als kosterswoning en de eerste bewoner was het gezin van Frans Pieter Pouw en Cornelia Elstgeest. Daarna kwam het gezin van Henri Sombeek (geboren op 24 januari 1843 te Beverwijk) en Wilhelmina Susanna Margaretha Burgers (geboren op 17 januari 1834 te Wamel). Zij vestigen zich op 21 oktober 1896 vanuit in Roelofarendsveen, met hun kinderen Johannes Franciscus en Agnes Elisabeth Alida. Henri is koster en vertrekt op 7 maart 1908 naar Hillegom, maar op 4 juli is hij weer terug. Zijn kosterschap is dan al overgenomen door Marcellus Adrianus Otten, die in 1906 huwde met Johanna Maria Straathof.

De heer Otten bleef tot 1918 koster en conciërge. Daarna werkte hij alleen als conciërge. Het echtpaar Otten bleef tot 1925 in de woning wonen om daarna het café De Fransche Brug te gaan exploiteren, dat

toen net gebouwd was. (Een artikel over de Fransche Brug is in voorbereiding, red.)

Van 1925 tot 1927 bewoonde Tinus Hoogenboom (geboren op 29 september 1896 te Woubrugge), die gehuwd was met Cornelia Johanna Maria Bakker, de woning. Na zijn kosterschap was hij conciërge en later de eigenaar van de Vier Heemskinderen (tegenwoordig de Pepersteeg).

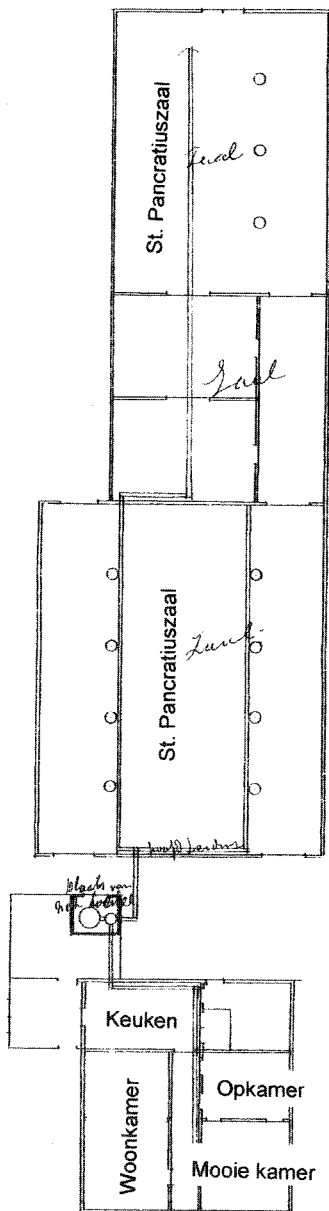
Vanaf 1926 waren Hendrikus Johannes van Berkel (geboren op 23 april 1901) en Apolonia Cornelia Went de bewoners van het huis.

Het echtpaar Otten heeft nog een tijd een kostganger uit Noord-Holland in huis gehad: Petrus Scholten. Hij arriveerde op 8 november 1913 vanuit Wognum en was als opzichter betrokken bij de bouw van de Pancratiuszaal en het later aangebouwde deel van de pastorie. Het is maar van korte duur geweest, want hij is op 8 februari 1915 in de woning overleden aan een longontsteking.

Op de foto van de voorgevel is links de huiskamer te zien en rechts de mooie kamer. De mooie kamer werd regelmatig verhuurd. Achter deze kamer lag de opkamer en onder deze opkamer bevond zich een kelder. Aan de achterzijde lag over de hele breedte van de woning een grote woonkeuken. Pas in de jaren tussen 1910 en 1920 werd de woning, evenals de kerk en de Pancratiuszaal voorzien van elektriciteit. De kosten kwamen voor rekening van de kerk. Uit zuinigheids-overwegingen werd er alleen licht aangebracht op de benedenverdieping, want slapen deed je toch met je ogen dicht.

Vanuit de pastorie werd het verbruik in de gaten gehouden en zo nodig gecorrigeerd; de lamp in de keuken was namelijk zichtbaar door het raampje boven de voordeur.

Voor het huis liep een sloot met een houten



Noordeinde 186 met daarachter de St. Pancratiuszaal (tekening uit 1906; plaatsen gas)

brug met twee leuning(en). Indien een brug twee leuning(en) had, betekende dat dat het huis werd bewoond door een goe(de) burger. In dit geval had de brug twee leuning(en) vanwege de veiligheid van de bezoekers van de Pancratiuszaal.

De koster en zijn vrouw hadden in die tijd een veelomvattende taak. De koster moest niet alleen de kerkdiensten verzorgen, maar had ook de zorg voor kleding, kaarsen en koperwerk. Daarnaast moest hij eenvoudige reparaties verrichten. Drie keer per week en op de zondagen moest er turf gestookt worden. Deze gloeiende turf werd om vijf uur 's middags in een stoof gedaan met een speciale turftang. Deze stoof werd onder de voeten van een kerkbezoekster geplaatst, zodat ze zich op deze wijze warm kon houden. Ook moest de koster de vijf kachels in de pastorie in bedrijf houden.

Bij begrafenissen van goe(de) burgers werd de kerk versierd met zwarte borden met kaarsen. Hiervoor betaalde men 1 cent per jaar. Ook voor herdenkingsdiensten werd de kerk zwart gemaakt. Eenmaal is het voorgekomen dat koster Otten door drukke werkzaamheden – ondermeer het tegen betaling ophalen van verzekeringspenningen - pas 's avonds om twaalf uur aan dat werk kon beginnen. Omdat het al zo laat was, bood zijn vrouw aan hem te helpen, hoewel het vrouwen verboden was het koor te betreden. Toen pastoor W.I.M. Herscheid het echtpaar betrapte, kreeg de koster de opdracht de volgende dag voor een gesprek op de pastorie te komen. In dat gesprek kreeg hij een flinke uitbrander, hetgeen er toe leidde dat de koster in staking ging. Dat betekende ondermeer dat hij om twaalf uur de klokken niet meer luidde, waardoor vele tuinders te laat op het eten kwamen. Uiteindelijk zijn de koster en de pastoor het eens geworden over een toelage van zes gulden per week op voorwaarde dat de koster zich niet meer bezighield met verzekeringspenningen. Maar zo was wel de eerste staking in de Veen een feit.

De kostersvrouw verzorgde bij priesterfeesten de maaltijden. En omdat er in die tijd in de pastorie vaak wel vijf priesters woonden, kwamen die feesten nogal eens voor. Toen het echtpaar Otten de woning betrok namen zij het serviesgoed van de Pancratiuszaal over. Dit serviesgoed werd weer gebruikt bij genoemde priesterfeesten.

Naast zijn werk voor de kerk was de koster ook beheerder van de Pancratiuszaal. Deze zaal diende als parochiehuis en werd gebruikt voor allerlei activiteiten. Het was geheel van hout en werd verwarmd met cokeskachels. Het gebouw bevatte twee grote zalen. In de voorste zaal bevond zich een toneel en een tribune. In de achterzaal stonden twee biljarts. Tussen de twee zalen was een ruimte waarin de bibliotheek gevestigd was. Ook bevonden zich hier de kleedkamers voor het toneel. Consumpties kostten vijf cent en er werd geen alcohol geschonken, behalve champagnecider. Verenigingen als het zangkoor, het patronaat, de Jozefgezellen en de Blauwe Knoop (geheelonthoudersvereniging) hielden bijeenkomsten in het gebouw. De vioolvereniging hield er zijn

repetities en de toneelvereniging Pancrattus trad er voor het voetlicht. Ook vonden er vergaderingen van de tuindersbond plaats.

Koster zijn was dus geen baan van negen tot vijf uur. Eigenlijk was men dag in dag uit in touw. Aanvankelijk tegen een salaris dat de kerk bereid was te betalen. Later, toen de Kosterbond opgericht werd, werden de arbeidsomstandigheden en de salariëring langzaam beter.



*Marcellis Adrianus Otten*

en

*Johanna Maria Otten-Straathof*

Eind 1966 toont de gemeente belangstelling voor de woning en de Pancrattuszaal. Zij wil de panden van het kerkbestuur kopen. De eigendom van Noordeinde 186 (tegelijk met de panden Noordeinde 172 tot en met 184) gaat op 7 november 1967 over naar de gemeente, met als doel: huizen kunnen bouwen voor bejaarden. Alle panden verdwijnen daarvoor.

Op 14 februari 1969 wordt opgericht de Stichting Bejaardenhuisvesting Alkemade, zulks op initiatief van inwoners van de gemeente die als vertegenwoordigers van vrijwel alle groeperingen van de bevolking de noodzaak van deze stichting ter bevordering van de huisvesting van bejaarden hebben ingezien. Haar eerste taak is om 59 bejaardenwoningen aan de Kerkweg te bouwen. De officiële opening van het complex, genaamd de Arendshorst, is op 8 januari 1972.